

- 2 комп.: двоскладне, повне, поширене, неускладнене;
3 комп.: аналогічне.

20. *Защебетав (присудок) жайворонок (підмет), Угору летючи (обставина); Закувала (присудок) зозуленька (підмет), На дубу сидячи (обставина); Щебетав (присудок) соловейко (підмет) – Пішла (присудок) луна (підмет) гаєм (обставина); Червоніс (головний член односкладного речення, подібний до присудка) за горою (обставина); Плугатиєр (підмет) співає (присудок) (Тарас Шевченко, «Причинна»).*

[]; []; [] – []; []; [].

Розповідне, стверджувальне, неокличне, складне, багатокомпонентне, безсполучникове; засіб зв'язку – інтонація; розділові знаки виставлені згідно з правописом на межі компонентів складного речення, на позначення відокремлених членів речення.

- 1 комп.: двоскладне, повне, непоширене, ускладнене;
2 комп.: аналогічне;
3 комп.: двоскладне, повне, непоширене, неускладнене;
4 комп.: двоскладне, повне, поширене, неускладнене;
5 комп.: односкладне, безособове, повне, поширене, неускладнене;
6 комп.: двоскладне, повне, непоширене, неускладнене.

21. *Нема (головний член односкладного речення, подібний до присудка) на світі (обставина) України (додаток), Немає (головний член односкладного речення, подібний до присудка) другого (означення) Дніпра (додаток), А ви (підмет) претесея (присудок) на чужину (обставина) Шукати (обставина) доброго (означення) добра (додаток), Добра (додаток) святого (означення) (Тарас Шевченко, «І мертвим, і живим, і ненарожденним...»).*

[], [], а [].

Розповідне, заперечно-стверджувальне, неокличне, складне, багатокомпонентне, сполучниково-безсполучникове, власне сполучникове; вид сполучникового зв'язку – сурядний; засоби зв'язку: зіставно-протиставний сполучник *а*, інтонація; розділові знаки виставлені згідно з правописом на межі компонентів складного речення та на позначення уточнювального члена речення.

- 1 комп.: односкладне, безособове, повне, поширене, неускладнене;
2 комп.: аналогічне;
3 комп.: двоскладне, повне, поширене, ускладнене.

22. *Останній (означення) грім (підмет) давно (обставина) скотився (присудок) з даху (обставина), Стекли (присудок) по ринвах (додаток) сонце (підмет) і дощі (підмет), І у саду (обставина) дерева (підмет) вже без страху (обставина) Вдягають (присудок) позолочені (означення) плащі (додаток) (Грицько Чубай, «Останній грім»).*

[], [], і [].

Розповідне, стверджувальне, неокличне, складне, багатокomпонентне, сполучниково-безсполучникове, власне сполучникове; вид сполучникового зв'язку – сурядний; засоби зв'язку: зіставно-протиставний сполучник *а*, інтонація; розділові знаки виставлені згідно з правописом на межі компонентів складного речення та на позначення уточнювального члена речення.

- 1 комп.: двоскладне, повне, поширене, неускладнене;
- 2 комп.: двоскладне, повне, поширене, ускладнене;
- 3 комп.: двоскладне, повне, поширене, неускладнене.

23. Либонь, уже десяте літо (підмет), Як людям (додаток) дав (присудок) я (підмет) «Кобзаря» (додаток), А їм (додаток) неначе рот зашило (головний член односкладного речення, подібний до присудка), Ніхто (підмет) й не гавкне (присудок), не лайне (присудок), Неначе й не було (головний член односкладного речення, подібний до присудка) мене (додаток) (Тарас Шевченко, «Хіба самому написати...»).

[], (як...), а [], [], [].

Розповідне, стверджувально-заперечне, неокличне, складне, багатокomпонентне, сполучниково-безсполучникове, власне сполучникове, зі сурядністю та підрядністю; засоби зв'язку: сполучник *як* при підрядному часу, зіставно-протиставний сурядний сполучник *а*, інтонація; Розділові знаки виставлені згідно з правописом на межі компонентів складного речення, на позначення вставного компонента, однорідних членів речення.

- 1 комп.: двоскладне, неповне, еліптичне, непоширене, ускладнене;
- 2 комп.: двоскладне, повне, поширене, неускладнене;
- 3 комп.: односкладне, безособове, повне, поширене, неускладнене;
- 4 комп.: двоскладне, повне, непоширене, ускладнене;
- 5 комп.: односкладне, безособове, повне, поширене, неускладнене.

Довідники та посібники

1. Авраменко О. М. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі. 2 частини / О. М. Авраменко, М. Б. Блажко. – К. : Грамота, 2012.
2. Вихованець І. Р. Деякі питання українського правопису / І. Р. Вихованець // Наукові записки Кіровоградського педуніверситету ім. В. Винниченка. – Випуск 23. – Серія «Філологічні науки» (мовознавство). – Кіровоград, 2000. – С. 3–7.
3. Глазова О. П. Українська пунктуація. Навчальний посібник / О. П. Глазова. – Х. : Веста : Видавництво «Ранок», 2008.
4. Єрмоленко С. І. Нові тенденції у вивченні синтаксису у ВНЗ / С. І. Єрмоленко. – odrodenie.org.ua/2003-6/konf/04_2005/ermol.pdf
5. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. / А. П. Загнітко. – Донецьк, 2001.

6. Заоборна М. С. Просте речення. Складні випадки аналізу. – Тернопіль, 2002.
7. Козубов Р. Труднощі вивчення синтаксису / <http://school22.com.ua/index.php/predmetni-kafedri/kafedra-ukrajinskoji-filologiji/na-dopomogu-vchitelyu/365-trudnoshchi-vivchennya-sintaksisu>
8. Каморникова Ю. В. Проблема членів речення в сучасній лінгвістиці // VI Міжнародна науково-практична конференція «Спецпроект»: аналіз наукових досліджень / Ю. В. Каморникова. – Слов'янський державний педагогічний університет, 30-31 травня 2011 р.
9. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова – Літературне місто – Онлайн-бібліотека української літератури. Освітній онлайн-ресурс.
10. Сухенко В. Г. Олімпіади та конкурси з української мови та літератури : завдання, відповіді / В. Г. Сухенко. – Х. : Вид. група «Основа», 2015.
11. Сучасна українська літературна мова. Підручник / М. Я. Пляуц. – К. : Вища школа, 2003.
12. Шитик Л. В. До проблеми синкретизму семантико-синтаксичних відношень / Л. В. Шитик // Лінгвістичні студії : Випуск 8. Збірник наукових праць / Укл. : Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – С. 67–71.
13. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Підручник / К. Ф. Шульжук. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004.
14. Ющук І. П. Труднощі у визначенні членів речення / І. П. Ющук // Дивослово. – 2011. – № 9. – С. 5–11.

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЗАВДАННЯ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Одним із традиційних завдань олімпіади туру з літератури є завдання, яке передбачає аналіз художнього тексту. Яка ж мета такого завдання і якою мірою воно виявляє / репрезентує філологічно обдарованого учня? У процесі аналізу художнього тексту вже усталеною стала рубрика «Лабораторія літературного критика». Завдання такого типу, як показує досвід останніх п'яти олімпіад, можуть містити різні формулювання – від «Виконайте структурно-художній аналіз ліричного твору (автор, назва; історія написання поезії; тема; жанр; основна думка; ідея; художні засоби; характеристика ліричного героя)» до цілого комплексу запитань, мета яких – провести своєрідне міні-дослідження.

Зазвичай для аналізу подано невеликий художній текст (найчастіше поезія) чи його фрагмент для того, щоб учень продемонстрував уміння цілісного аналізу тексту, що реалізується через уміння послуговуватися літературознавчими методиками й техніками, виступити в ролі такого собі дослідника / літературного критика, таким чином виявляючи свою літературознавчу майстерність і ерудицію.

Аналіз художнього тексту є одним із методів літературознавчого дослідження, спрямований на формування дослідницьких умінь і навичок старшокласників. Філологічно обдарована дитина, яка бере участь в олімпіаді на четвертому етапі, має продемонструвати найвищий рівень розвитку дослідницької компетентності. Пошуково-дослідницька робота з художнім текстом показує, наскільки учень може бачити / відчувати / розуміти текст, зчитувати інформацію, що ховається за підтекстом, пізнавати механізм творення / конструювання твору, і, звісно, розкодовуючи думки й почуття автора, розуміти його головний меседж, спрямований на читача-реципієнта. Власне діалектика процесу читання / інтерпретації очевидна: виконуючи аналіз художнього твору, учень одночасно виступає і реципієнтом, й інтерпретатором тексту. Як же підготувати учня до якісного виконання такого завдання? Учитель має поступово, індуктивно (починаючи з 5 класу) формувати навички комплексного аналізу тексту, привчати бачити його глибинний зміст (підтекст), пояснювати й мотивувати кожне слово в тексті, кожен художній прийом, пізнавати механізми творення тексту з усім арсеналом художніх засобів, якими послуговується автор, розкриваючи всі його «секрети поетичної творчості».

Література непередбачувана щодо рецепції через свою відкритість до нових прочитань. Канадський літературознавець Джонатан Каллер вважає множинність читацьких інтерпретацій нескінченною. Наприклад, той самий текст може викликати відмінні читацькі рецепції та інтерпретації, у різні періоди / літературні епохи може інтерпретуватися по-різному. На читацьку рецепцію впливають такі чинники: вік, стать, середовище,

філологічна підготовка, емоційний стан, ерудиція тощо. Проте кожне слово в майстерно скомпонованому тексті, що виходить із-під пера письменника, є умотивованим, кожний художній засіб, кольоровий, звуковий чи якийсь інший образ на своєму місці.

Готуючи учня до олімпіади, учитель має сформулювати майстерного інтерпретатора художнього тексту, такого собі дослідника, який засвідчує найвищий філологічний рівень розвитку особистості. Фахові дослідження Є. Пасічника, Б. Степанишина, Г. Сидоренко, Н. Волошиної, Г. Клочака, Г. Токмань, О. Семенов, О. Слоновьовської, Д. Дроздовського, Б. Тихолоза, В. Шуляра та інших у царині методики аналізу художнього твору на уроках літератури пропонують різні як традиційні, так й інноваційні методи та методики, форми і прийоми аналізу художнього тексту. Проте досі більшість учнів не вміє цього робити.

Тут виникає ще одне проблемне питання: чи сприяє формуванню вдумливого читача-інтерпретатора завдання олімпіади, що пропонує укласти літературний паспорт твору? Така форма роботи з текстом під час аналізу художнього твору набула сьогодні великої популярності в процесі викладання літератур як української, так і зарубіжної. В основу такої методики покладено схему, шаблон. А, як відомо, «...література не терпить схематизму та однотипності, адже є мистецтвом і потребує відповідного індивідуального та самобутнього сприйняття і тлумачення» (Токмань Ганна. Сучасні навчальні технології та методи викладання української літератури // Дивослово. – 2002. – №10 (548). – С. 42.). Зазвичай літературний паспорт твору передбачає такі номінації: автор, назва твору, літературний рід, жанр, форма, тема, ідея, проблематика, сюжет, композиція, персонажі. Номінації варіюються, залежно від родової специфіки тексту (епічний, ліричний, драматичний), але мета виконання такого завдання одна – змусити учня запам'ятати, а потім пригадати й відтворити конкретний літературний твір із масиву виучуваних художніх текстів. Працювати над складанням літературного паспорта твору учні починають ще з 5 класу. В основі методики аналізу літературного паспорта твору покладено схему, що зумовлює чітку регламентованість і структурованість. Ця методика є досить дієвою в контексті підготовки учнів до складання ЗНО з української мови та літератури. Тому більшість сайтів¹, контент яких націлений на підготовку до успішного складання ЗНО, подають інформацію про літературні твори, визначені програмою ЗНО, саме у формі літературного паспорта художнього твору. Така форма репрезентації літературного твору спрямована на чітку регламентацію матеріалу, «розкладання за полицями», що сприяє запам'ятовуванню і, відповідно, пригадуванню та ідентифікації за потреби колись виучуваного тексту. Це є маркером знань. Проте такий

¹ Див.. https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:ZNO+UKR101+2017_T1/aboutzno.if.ua;http://zno.academia.in.ua/course/view.php?id=8

вид завдання жодною мірою не здатен детонувати / стимулювати дослідницький потенціал учня, креативне мислення, яке є ключем до прочитання / розкодування тексту та його інтерпретації, що, власне, і передбачає літературознавчий аналіз. Саме слово «аналіз», якщо звернутися до словника, означає «процес розумового або фактичного розкладання цілого на складові частини. Аналіз художнього твору – це уявна операція над твором, яка передбачає членування його на частини (складники змісту і форми), виділення певних частин дослідження, їхніх особливостей, визначення місця й функціональної ролі в загальній системі твору, встановлення характеру взаємодії з іншими його частинами». Отже, як контекстуальні синоніми можемо поставити знак рівності між дефініціями слів «аналіз» та «розкодування».

В основу аналізу художнього тексту має бути покладено модель «герменевтичного кола» (за теорією німецького дослідника, філософа Ф. Шлейєрмахера). Послугуючись принципом класичної герменевтики (вчення про тлумачення та розуміння текстів), зазначимо: перш ніж пізнати частини, слід мати уявлення («передзнання») про ціле, і навпаки: щоб збагнути ціле, треба опанувати його частини.

«Такі інтерпретаційні моделі (або методики сучасного літературознавчого аналізу), як психоаналіз, біографічний, культурно-історичний методи, міфокритика, структуралізм, деконструктивізм, феміністична критика тощо, без чого лише на рівні традиційних підходів до аналізу тематики, проблематики, характеристики героїв розглядати художній твір було б методологічно хибно, доцільно використовувати під час аналізу більш об'ємних за обсягом епічних і драматичних творів» (Приходько О. Повість Івана Франка «Перехресні стежки» як об'єкт літературознавчого та інтермедіального аналізу на уроці літератури у профільній школі // Українська мова і література в школі. – 2016. – №5 (128). – С. 32.).

Спробуємо вибудувати алгоритм аналізу ліричного твору, зокрема поезії, і на прикладі цього алгоритму проаналізувати текст.

Що ж має «бачити» учень, аналізуючи текст. Пропонуємо своєрідний навігатор-алгоритм, який підкаже, на що варто звернути особливу увагу, глибинно аналізуючи художній твір.

1. Виявити (якщо є) для ідентифікації автора біографічні маркери тексту.
2. Визначити ключовий мотив.
3. Охарактеризувати ліричного героя.
4. Віднайти ключові образи та семантичні поля навколо них, що формуються за допомогою відповідних лексем, та їх проінтерпретувати.
5. Звернути особливу увагу на символіку тексту та конкретні образи-символи (вони ж бо витворюють підтекст – прихований зміст), розшифрувати символіку.

6. «Побачити» й пояснити колористику поезії, через яку експлікується внутрішній світ, психологічний стан, думки, почуття ліричного героя.

7. Перевірити, чи є в тексті алюзії.

8. Виокремити тропи й синтаксичні фігури.

9. Провести скрупульозний лінгвістичний аналіз тексту, репрезентований на різних рівнях: лексичному, фонографічному, синтаксичному тощо.

Послугуючись окремими пунктами навігатора-алгоритму, пропонуємо як варіативний зразок (з огляду на множинність читацьких інтерпретацій) аналізу поезії «Ніч на площі Юра», яку було запропоновано проінтерпретувати одинадцятикласникам на IV етапі XXXI Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури.

Завдання. Виконайте структурно-художній аналіз ліричного твору (автор – послугуючись філологічною ерудицією, спробуйте назвати, хто з українських поетів XX ст. міг написати цей вірш; провідні мотиви; художні засоби; характеристика ліричного героя).

Глибокі знання предмета та філологічна ерудиція одинадцятикласників мають підказати, що автором цього ліричного твору є Богдан-Ігор Антонич, на що однозначно вказують такі *біографічні маркери*, як задекларована вже в назві поезії площа Юра, що у Львові (місті, з яким пов'язане життя поета). Також письменницький стиль автора впізнається за ключовими образами-символами («місяць», «таємничий перстень»), часто використовуваними Богданом-Ігорем Антоничем у його поетичних збірках.

Мотиви, поетика, художня організація тексту репрезентують блискучий зразок поезії модернізму, маркованої рисами символізму.

Поезію пронизує наскрізний ключовий *мотив* самотності, розгубленості, тривоги перед невизначеністю («мов тінь похмура, нерозгадане майбутнє», превалювання темних, похмурих кольорів) людського буття. Змальовано екзистенційну пограничну ситуацію на межі життя і смерті, переходу в потойбіччя, що дає підстави віднести цю поезію до філософської лірики. *Мотив* смерті, репрезентований низкою образів та образних асоціацій («ночі гебан», «попіл сну на очі сипле»), та *мотив* кінцесвітнього («останні світу межі», «небо до землі прилипле», «вогонь, що вже не гріє») підсилюють трагізм буття й незахищеності *ліричного героя* перед чужою і ворожою реальністю («під холодним дахом неба»).

Можна припустити, що *ліричний герой* – митець із тонкою душевною організацією. Наділений особливо чутливим поетичним світосприйняттям, він, ніби рентгеном, протинає простір на площі Юра й силою своєї уяви («архітектури мрії») занурюється в глибіню часів, інших епох, уловлюючи в повітрі магічну музику («із скла й музики вежі»). Суб'єкт невіддільний від музики сфер, від космічних звучань, які лунають крізь серпанок ночі.

Алюзіями є рядки «Відрізнити сам не можеш, / що тут привид, а що ява, / чи це марево, чи може / дійсність, наче сон, лукава», що відсилають читача до тексту геніального іспанського драматурга доби Бароко Педро Кальдерона «Життя – це сон».

Образи-символи витворюють бінарні опозиції (реальність – ілюзія, темрява – світло, життя – смерть), представлені через численні антитези («дійсність» – «марево», «сон», «привид – «ява», «небо – «земля»).

Епіцентром символіки тексту є ключові *образи-символи* місяця, що витворює перифраз «таємничий перстень, вправлений у ночі гебан» та хреста, сенс яких передбачає множинність інтерпретацій.

Тропи репрезентовані численними метафорами («небо до землі прилипла», «в'ються обручами смуги», «холодний дах неба» тощо; персоніфікаціями – «ходить тінь по площі Юра», «дзвонить ніч на площі Юра»); порівняннями – «північ чорна, наче вугіль», «дійсність, наче сон, лукава», «хрест, неначе ключ могутній», «мов тінь похмура, нерозгадане майбутнє».

Ідейну наснаженість поезії підсилюють зорові *образи-кольоративи* та слова, що асоціюються з кольором, позначені темними, похмурими відтінками, які є маркерами реальності: *північ чорна, наче вугіль; тінь похмура; сірі мури; потіл* сну. Опозиційною є група кольорів і відтінків, що формується навколо образу-символу місяця, як утілення таємничого невизначеного й загадкового майбутнього, що протиставляється реальності, проте є примарним та ілюзорним: *блискучі мури, срібне сяйво, срібло*.

Пропонований варіант аналізу поезії Богдана-Ігоря Антонича «Ніч на площі Юра» є однією з інтерпретацій цього тексту.

Під час підготовки до олімпіади, крім фахової методичної літератури та наукових літературознавчих досліджень, варто використати такі електронні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>).
2. Бібліотека української поезії (<http://poetry.uazone.net>).
3. Сучасна українська література (<http://ukrlit.kma.mk.ua>).
4. Український центр (<http://ukrcenter.com>).
5. <http://www.kobzar.info>
6. <http://linguist.univ.kiev.ua>

ЗРАЗКИ ЗАВДАНЬ (2014-2017 рр.)

(Подаються лише ті класи, де було завдання з рубрики «Лабораторія літературного критика»)

2014 рік

10 клас

Лабораторія літературного критика

9 березня 2014 року виповнилося 200 років від дня народження Тараса Шевченка. Лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка Ліна Костенко присвятила Кобзареві вірш «Повернення Шевченка», у якому метафорично змалювала трагедію життя поета.

1. Визначити тему та ідею вірша, особливості строфічної будови (поетичний розмір, тип римування) та поетичного синтаксису.
2. Дослідити внутрішні поетичні опозиції (приховані протиставлення) у вірші. Яке їхнє семантичне (змістове) навантаження?
3. Назвати художні засоби (епітети, метафори тощо), використані у вірші.
4. Які настрої превалюють у вірші? Як передано «драматичний нерв» поезії? Аргументуйте думки прикладами з тексту.

Заслання, самота, солдатчина. Нічого.

Нічого – Оренбург. Нічого – Косарал.

Не скаржився. Мовчав. Не плакав ні від чого.

Нічого, якось жив і якось не вмирав.

Вернувся в Петербург, і ось у Петербурзі –

Після таких років такої самоти! –

Овацію таку йому зробили друзі –

коли він увійшов.

І він не зміг іти.

Він прихилився раптом до колони.

Сльоза чомусь набігла до повік.

Бо, знаєте... із каторги в салони...

Не зразу усміхнеться чоловік.

11 клас

Лабораторія літературного критика

Прочитайте вірш та виконайте завдання.

1. Установіть назву вірша та автора. Визначте тему, ідею, жанр поезії, особливості строфічної будови (розмір, тип римування) та поетичного синтаксису.
2. Назвіть внутрішні поетичні опозиції (приховані протиставлення) у вірші. Яке їхнє семантичне (змістове) навантаження?
3. Окресліть художні засоби (епітети, алюзії, метафори, асонанси, алітерації тощо), використані в поезії. Поясніть особливості поетичного звукопису.
4. Поясніть останні два рядки у вірші. Яке їхнє значення?

Не поет — бо це ж до болю мало,

Не трибун — бо це ж лиш рупор мас,

І вже менш за все — «Кобзар Тарас»,

Він, ким зайнялось і запалало.

Скорше — бунт буйних майбутніх рас,

Полум'я, на котрім тьма розтала,

Вибух крові, що зарокотала

Карою на довгу ніч образ.

Лютий зір прозрілого раба,

Гонга, що синів свяченим ріже, —

У досвітніх загравах — степах

З дужим хрустом випростали крижі.

*А ось поруч — усміх, ласка, мати
І садок вишневий коло хати.*

2015 рік

8 клас

Лабораторія літературного критика

Виконайте структурно-художній аналіз ліричного твору (автор, назва, жанр, тема, основна думка, зображувально-виражальні засоби, віршовий розмір, вид рими).

*Коли мене питають: «Любиш ріки,
річки, і річечки, і потічки?» —
відмовчуюсь: вони в мені навіки,
а для мого народу на віки...*

*Коли мене запитують: «Народу
чи зможеш прислужитись, як і де?» —
мовчу: на ясні зорі, на тихі води
хай випадкове слово не впаде...*

*Коли мене питають: «Любиш землю,
степи, озера, яблуні в саду?» —
я знов мовчу: від них не відокремлю
себе й тоді, як в землю перейду...*

*Коли мене питають: «Рідну мову
чи зміг би поміняти на чужу?» —
моя дружина сину колискову
співає тихо... Краще не скажу...*

*Коли мене питають: «Україну
чи зможеш ти забути на чужині?»
кричу: «Кладіть отут у домовину
живим!.. Однаковісінько мені...»*

11 клас

Прочитайте вірш «Одкам'янійте, статуї античні. ..» зі збірки «Річка Геракліта» Ліни Костенко та виконайте завдання.

1. Визначте проблематику, ідею, жанр поезії.
2. Окресліть художні засоби (епітети, неологізми, метафори, асонанси, алітерації тощо), використані в поезії. Поясніть особливості поетичного звукопису.
3. Поясніть останні два рядки у вірші.
4. Укажіть особливості строфічної будови (розмір, тип римування).

*Одкам'янійте, статуї античні,
одкам'янійте і кричить на гвалт!
В Лос-Анджелесі пальми синтетичні
уже вросли коренем в асфальт.*

*Там смог навис, і сонце тяжко гріє,
потік машин тісніший череди,
і алігатор міста — алергія —
виходить із асфальтів, як з води.*

*Дерева вже тримаються за стіни,
вони ідуть із міста ледь живі.
Невже колись і їх уже не стане,
ні коника в реліктовій траві?*

*Сухі гілки – це вже вінок терновий.
Останній клен світ за очі забіг.
Залишиться єдиний лист кленовий –
бетонний лист – розв'язкою доріг.*

*Ліси мої, гаї мої священні!
Пребудьте нам вівіки незнищенні!*

2016 рік

8 клас

Лабораторія літературного критика

Виконайте структурно-художній аналіз ліричного твору (автор, назва; тема; жанр, вид лірики; образи, ідея, художні засоби; римування, вид рими; віршовий розмір).

*У холодному небі
золотий човен
із хмари на хмару,
на хмару із хмари –
і на місяці...*

*Я розкажу тобі таке,
чого не зможе інший,
бо таємницею володіємо
я та ніч...*

*Там,
де три гори зійшлися,
там,
де три ріки злилися,
там,
де три шляхи зв'язалися,
стоїть хатка.*

*А в тій хатці
за трьома замками,
за трьома дверима,
у якомусь із трьох кутків –
золоті весла...*

*А в холодному небі
золотий човен із хмари на хмару,
на хмару із хмари –
і на місяці...*

*Ніч осіння довга –
ходімо!*

Нас тепер двоє
знає про весла –
ходімо!

...У холодному небі
золотий човен
із хмари на хмару,
на хмару із хмари –
і на місці!
Ходімо!

Навіть
якщо не дійдемо –
ходімо!

9 клас

Лабораторія літературного критика

Виконайте структурно-художній аналіз ліричного твору (автор, назва; тема; жанр; основна думка; ідея; художні засоби; римування, вид рими).

«Ні, мамо, не можна нелюба любити!

Нещасная доля із нелюбом жить.

Ох, тяжко, ох, важко з ним річ розмовляти!

Хай лучче я буду весь вікдівовати!»

– Хіба ж ти не бачиш, яка я стара?

Мені в домовину лягати пора.

Як очі закрию, що буде з тобою?

Останешся, доню, одна, сиротою!

А в світі яке життя сироті?

І горе, і нужду терпітимеш ти.

Я, дочку пустивши, мовляв, на поталу,
Стогнать під землею, як горлиця, стану.

«О мамо, голубко, не плач, не ридай.

Готуй рушники і хустки вишивай.

Нехай за нелюбом я щастя утрачу;

Ти будеш весела, одна я заплачу!»

Ген там, на могилі, хрест Божий стоїть,

Під ним рано й вечір матуся квилить;

«О Боже мій милий! Що я наробила!

Дочку, як схотіла, ізвіта згубила!»

11 клас

Лабораторія перекладознавця.

Відповідно до Указу Президента України 2016 рік у нашій країні оголошено роком англійської мови. На початку 2016 р. побачив світ новий переклад трагедії «Ромео і Джульєтта» англійського класика В. Шекспіра (видавництво «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га»).

Переклад здійснив сучасний письменник Юрій Андрухович. Прочитайте фрагмент (монолог Меркуціо) із трагедії та виконайте такі завдання:

1. Визначте художні засоби, наявні в перекладі.
2. Поясніть особливості синтаксису.
3. Якими лексемами послуговується Ю. Андрухович, які навряд чи траплялися в оригіналі В. Шекспіра? Поясніть, для чого перекладач обирає таку стратегію.

*То королева Меб тобі у сні
Зустрілась, повитуха чарівниця,
Така завбільшки, знаси, із камінчик
У персні депутата. А карету,
В якій вона мандрує по носах,
Як ми спимо, їй тягнуть невидимці
Завбільшки з атом. Крила цвіркуна —
Це дах карети, а в колесах шпичі —
Павучі лапки, ну а павутинки —
То віжки. Збруя світить, наче місяць.*

*Батіг її частково з волоконець,
З кісток мушви держак. За візника
У сірому плащі комар у неї,
Не більший черва — того, із прислів'я,
Що душу точить; а сама карета —
З горіха шкаралупа, модний витвір
Усім відомих шашеля і білки,
Старих майстрів колісних справ, і от
У цій кареті мчить вона щонаочі
Крізь голови закоханих...*

2017 рік

9 клас

Майстерня критика

Виконайте структурно-художній аналіз ліричного твору (автор, назва; історія написання поезії; тема; жанр; основна думка; ідея; художні засоби; характеристика ліричного героя).

*Не щобечи, соловейку.
Під вікном близенько;
Не щобечи, малюсенький.
На зорі раненько.
Як затьохкаєш, як свиснеш.
Неначе заграєш;
Так і б'ється в грудях серце,
Душу роздираєш.
Як засвищеш голосніше,
А далі тихенько:
Аж у душі похолоне,
Аж замре серденько.
Зовсім трошки перестанеш,
Лунь усюди піде;
Ти в темну ніч веселися,
І як сонце зійде.
Твоя пісня дуже гарна,*

Ти гарно й співаши,
Ти, щасливий, спарувався
І гніздечко маси!
А я бідний, безталанний.
Без пари, без хати:
Не досталось мені в світі
Весело співати.
Сонце зійде — я нуджуся.
І заходить — плачу:
Котру люблю дівчиноньку,
Тієї не бачу.
Довго й чутки вже не маю
Про милу дівчину;
Цілий вік свій усе плачусь
На лиху годину.
Не щибечи, соловейку,
Як сонце пригріє!
Не щибечи, малюсенький,
І як вечоріє!
Ти лети, співай тим людям,
Котрі веселяться;
Вони піснею твоєю
Будуть забавляться.
А мені така пісня
Душу роздирає! —
Гірше б'ється моє серце,
Аж дух завмирає.
Пугач мені так годиться:
Стогне, не співає;
Нехай стогне коло мене
Да смерть возвіщав.

11 клас

Виконайте структурно-художній аналіз ліричного твору (автор — послуговуючись філологічною ерудицією, спробуйте назвати, хто з українських поетів ХХ ст. міг написати цей вірш; провідні мотиви; художні засоби; характеристика ліричного героя).

Ніч на площі Юра

Північ чорна, наче вугіль,
ходить тінь по площі Юра,
в'ються обручами смуги
на блискучих, сірих мурах.
Місяць — тасмичий перстень
вправлений у ночі гебан.
Будеш в срібнім сьйві мерзти
під холодним дахом неба.
Відрізнити сам не можеш,
що тут привид, а що ява,
чи це марево, чи може
дійсність, наче сон, лукава.
Це із скла й музики вежі,
це вогонь, що вже не гріє,

це останні світу межі,
це архітектура мрії.
Північ чорна, наче вугіль,
попіл сну на очі сипле,
різьбить сріблом в довгі смуги
небо до землі прилипле.
Дзвонить ніч на площі Юра.
Хрест, неначе ключ могутній.
І стає, мов тінь похмура,
нерозгадане майбутнє.

2017 рік

7 клас

Майстерів критиків

Веконній структурно-класовій аналізі архітектурного мистецтва, який виступає як методологія дослідження мистецтва, є важливою складовою частиною мистецтвознавства. Він дозволяє розкрити сутність мистецтва, його функції та значення в суспільстві. У даній роботі розглянуто роль критиків у мистецтві та їх вплив на розвиток мистецтва в Україні.